

Grund- og nærhedsnotat vedrørende forslag til afgørelse om Unionens deltagelse i forsknings- og udviklingsprogrammet "Et aktivt liv længst muligt i eget hjem" (Active and Assisted Living), der iværksættes i fællesskab af flere medlemsstater (AAL-programmet)

KOM (2013) 500 endelig

1. Resumé

AAL-programmet (Ambient Assisted Living) blev etableret som et artikel 185-initiativ i 2008 og foreslås nu fortsat under Horisont 2020 under navnet "Active and Assisted Living" med samme forkortelse. Programmets formål er at støtte udviklingen af IKT-baserede produkter og serviceydelser specielt rettet mod ældre borgere. Det sker ved at yde støtte til markedsnære forsknings- og udviklingsprojekter, der typisk inddrager små og mellemstore virksomheder (SMV'er) og brugere. Dertil kommer iværksættelse af en række aktiviteter, der har til formål at formidle viden om projekter og skabe netværk blandt relevante virksomheder, universiteter og forskningsinstitutioner i øvrigt, investorer, regioner mv. AAL-programmet supplerer en række andre initiativer, der er iværksat med det formål at imødegå udfordringen med et aldrende samfund og forventes at give et vigtigt bidrag til implementering af Europa 2020-strategien.

2. Baggrund

Den demografiske aldring af Europas befolkning medfører øget pres på især sundheds- og plejeområdet, men skaber også muligheder for udvikling af serviceydelser og produkter, der kan bidrage til forbedringer på disse områder og samtidig skabe grobund for kommerciel vækst og udvikling. Det foreslåede Active and Assisted Living-program (AAL), der tidligere i perioden 2008-2013 blev kaldt Ambient Assisted Living, har som formål at støtte udvikling af IKT-baserede produkter og serviceydelser rettet mod ældre borgere med henblik på at forbedre deres livskvalitet. Navneskiftet i forbindelse med Horisont 2020 skal bl.a. signalere, at det nye AAL-program har et bredere sigte end det tidligere, navnlig med hensyn til iværksatte (følge)aktiviteter.

Den demografiske aldring er i Europa 2020-strategien blevet identificeret som både en udfordring og en mulighed for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst. I flag-skibsinitiativet om den digitale dagsorden under Europa 2020-strategien er der fokus på IKT-støttede innovative tjenesteydelser, produkter og processer, og den omfatter en række foranstaltninger inden for e-sundhed og en særlig foranstaltning, der skal styrke AAL-programmet. AAL-programmet vil yde et vigtigt bidrag til Europa 2020-strategien og de dertil knyttede flag-skibsinitiativer og vil medvirke til at imødegå den demografiske udfordring og skabe nye muligheder, navnlig for små og mellemstore virksomheder. I Horisont 2020 er det aldrende samfund identificeret som én af de samfundsmæssige udfordringer, Europa står overfor i de kommende år.

AAL-programmet supplerer endvidere det fælles programlægningsinitiativ (FPI) "Flere år, bedre liv", der er iværksat af 13 europæiske lande og har fokus på en række forskningsområder, der skal indgå i den fremtidige politiske beslutningstagning inden for aldring.

Forslaget er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 185 og skal forhandles i den almindelige lovgivningsprocedure. Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal.

27. august 2013

**Ministeriet for Forskning,
Innovation og Videregående
Uddannelser**

Slotholmsgade 10

Postboks 2135

Telefon 3392 9700

Telefax 3332 3501

E-post fi@fi.dk

Netsted www.fivu.dk

CVR-nr. 1680 5408

Ref. nr. 13/024340-04

3. Formål og indhold

AAL-programmets overordnede mål er:

- At øge tilgængeligheden af informations- og kommunikationsteknologi (IKT)-baserede produkter og tjenesteydelser inden for aktiv og sund aldring, at forbedre livskvaliteten for de ældre og deres plejere og at medvirke til at øge sundhedssystemernes bæredygtighed

- At fastholde en kritisk masse af transeuropæisk anvendt forskning, udvikling og innovation inden for IKT-baserede produkter og tjenesteydelser til en god alderdom, navnlig med inddragelse af små og mellemstore virksomheder (SMV'er) og brugere. I perioden 2008-2013 har næsten 50 % af deltagerne i AAL-programmet været SMV'er.

- At virke som en løftestang for private investeringer og forbedre mulighederne for industriel udnyttelse ved at skabe en sammenhængende ramme for udvikling af europæiske tilgange og løsninger, herunder fælles minimumsstandarder, som er forenelige med de forskellige sociale præferencer og lovgivningsmæssige aspekter på nationalt eller regionalt plan.

Ministeriet for Forskning,
Innovation og Videregående
Uddannelser

I AAL-programmet ydes tilskud til markedsorienterede forsknings- og innovationsprojekter, der iværksættes af deltagere fra minimum 3 af de 23 lande, der deltager i programmet. Der fokuseres på brugerinddragelse og på at tiltrække navnlig SMV'er til programmet. Finansieringen af disse indirekte foranstaltninger har primært karakter af tilskud. Der kan endvidere ydes støtte til aktiviteter vedrørende formidling og fremme af programmet og til foranstaltninger, der øger bevidstheden om den nuværende kapacitet, fremmer anvendelsen af innovative løsninger og skaber kontakt mellem henholdsvis organisationer på efterspørgsels- og udbudssiden og investorer.

Der kan ligeledes ydes støtte til foranstaltninger, der sigter på at forbedre kvaliteten af forslag og til gennemførlighedsundersøgelser og workshops. Der kan indledes et samarbejde med regionerne i EU med henblik på at øge gruppen af deltagende interessenter i AAL-programmet.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har endnu ikke udtalt sig. Forslaget forventes behandlet i Udvalget for Industri, Forskning og Energi.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen anfører, at forslagens formål ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemsstaterne alene, da den specifikke viden og kompetence, der kræves inden for forskning i og udvikling af IKT-baserede produkter og tjenesteydelser til en god alderdom, er spredt i forskellige lande og således ikke kun kan kombineres på nationalt plan. Uden en sammenhængende tilgang med kritisk masse på europæisk plan er der en stor risiko for overlapning og således for øgede omkostninger. Det er endvidere usandsynligt, at der kan etableres et reelt indre marked for interoperable IKT-løsninger til en god alderdom uden et fælles program med en europæisk dimension. EU-merværdien er direkte forbundet med problemerne, dvs. fragmenteringen af EU-markedet og forskningsindsatsen, manglende fokus på transeuropæisk anvendelse og manglende europæiske visioner for markederne for IKT og en god alderdom.

Regeringen kan på det foreliggende grundlag støtte Kommissionens vurdering af, at nærhedsprincippet er overholdt.

6. Gældende dansk ret

Kommissionens forslag til afgørelse har ikke konsekvenser for gældende dansk ret.

7. Konsekvenser

Kommissionen har foreslået at afsætte 175 mio. euro fra Horisont 2020 til forslaget i perioden 2014-2020. Danmark betaler ca. 2 % af EU's budget, svarende til en statslig udgift ved programmet på ca. 26 mio. kr. over den syvårige periode.

Hertil kommer det bidrag, som de medlemsstater, der er medlemmer af AAL, måtte vælge at bidrage med. Der er ikke truffet beslutning om Danmarks finansielle bidrag.

8. Høring

Sagen har været sendt i skriftlig høring i EU-specialudvalget for forskning. Høringen gav anledning til følgende kommentarer:

Dansk Industri (DI)

DI mener, at de ni artikel 185-partnerskaber og artikel 187-partnerskaber har vist deres værdi i form af fokusering af F&U-indsatsen, idet de kan lede til gode kommercielle resultater og bidrage til løsning af de store samfundsudfordringer. DI ser positivt på partnerskabsinitiativerne og mener helt overordnet, at Kommissionens forordningsudkast bør mødes med tilslutning fra dansk side. DI mener, at forordningerne meget rigtigt tager udgangspunkt i de nye fælles regler for deltagelse og sigter mod at skabe plads til de tilpasninger, som skal til for at få løst de særlige udfordringer vedrørende IP-regler mv., der er nødvendige inden for de enkelte områder.

Danske Regioner

Danske Regioner støtter generelt initiativerne og målsætningerne i Horizon 2020. Regionerne påpeger, at prioriteringen af, hvorvidt Danmark skal deltage i de forskellige EU partnerskaber, ikke bør overlades til de forskningsfinansierende organer. Prioriteringen bør indgå i strategien om de samfinansierede instrumenter, der nævnes i regeringens innovationsstrategi. Strategien skal netop udpege de instrumenter, der har særlig dansk interesse, og hvor der er størst mulighed for dansk deltagelse og hjemtag af EU-midler. Regionerne forventer at prioritere deltagelse og medfinansiering i de nye partnerskaber under Horizon 2020.

Danske Regioner støtter dansk deltagelse i AAL-programmet, ligesom Danske Regioner støtter programmets større fokus på at inddrage slutbrugerne samt en mere markedsorienteret anvendelse af forskning og innovation inden for området. Danske Regioner kan endvidere bakke op om de beskrevne forenklingstiltag.

Danske Universiteter

Danske Universiteter mener, at tilrettelæggelsen og implementeringen af partnerskaber under Horizon 2020 bør involvere universiteterne i højere grad end tidligere, hvor udarbejdelsen af samarbejdsaftalerne primært er foregået på industriens præmisser. Danske Universiteter understreger derfor vigtigheden af, at nye partner-

skabsaftaler i høj grad etableres med udgangspunkt i kvalitet (excellence), da dette netop vil styrke universiteternes rolle i partnerskaberne. Derudover har Danske Universiteter et ønske om enklere og mere simple regler for samarbejde. Se også de enkelte universiteters høringsvar.

GTS

GTS finder det væsentligt, at den danske regering arbejder for at sikre, at artikel 185-partnerskaberne og artikel 187-partnerskaberne fastholdes i feltet tæt på markedet med stærkt industriengagement og ikke glider mod en mere generel forskningsindsats. GTS opfordrer til, at der på tværs af partnerskaberne arbejdes med at fastlægge de nødvendige rammer, regler og incitamenter for, hvordan der kan sikres så kort tid som muligt fra, at midlerne søges, til bevillingen foreligger. GTS mener desuden, at der bør udarbejdes procedurer og regler for, hvordan projekterne er stillet, hvis et enkelt lands finansieringsandel falder væk, ligesom der bør etableres skærpede krav til de nationale sagsbehandlingstider.

GTS opfordrer til, at der fra dansk side støttes op om AAL II partnerskabet. GTS ønsker, at der gøres en indsats for at øge budgettet, da det, i forhold til de øvrige partnerskaber, relativt lille budget kan have svært ved at hamle op med forventningerne fra de mange interesserede ansøgere.

Københavns Universitet (KU)

KU ser et stort potentiale i alle artikel 185-partnerskaberne og artikel 187-partnerskaberne, men finder det essentielt, at der er fokus på kvalitet (excellence) og blik for hele innovationscyklussen (inkl. grundforskning). For at optimere mulighederne for at realisere målsætningerne finder KU det endvidere centralt, at tiltagene afspejler problemstillingernes kompleksitet. KU finder det på den baggrund nødvendigt at sikre/tilskynde tværdisciplinaritet og skabe plads til fleksibilitet i de forskellige partnerskaber. I relation til artikel 185-forslagene tilslutter KU sig, at reguleringen i videst muligt omfang overlades til medlemslandene, og at regelsættene følger tilsvarende nationale regelsæt for nationale bevillinger.

KU finder, at AAL bør følge de regler, som er fastsat af de nationale finansieringsorganer i tilsvarende nationale programmer.

Syddansk Universitet (SDU)

SDU finder alle forslag vedrørende artikel 185 og artikel 187 initiativer relevante. SDU påpeger, at forslagene i vid udstrækning har det rigtige fokus, er omfattende og velskrevne.

SDU ønsker, at der lægges yderligere vægt på fokuset på produktinnovation og behovet for tværdisciplinær forskning i AAL-programmet.

Aalborg Universitet (AAU)

AAU hilser velkommen, at Danmark står som partner i de mange europæiske partnerskaber, især set i lyset af det øgede bidrag af EU-midler. For at sikre reel dansk medvirken opfordrer AAU til, at der fra dansk side ydes et væsentligt tilskud til de indsatser, som har særlig betydning for jobskabelse og erhvervsudvikling i Danmark for derved at sikre størst mulig dansk deltagelse. AAU peger i særlig grad på flg. initiativer: Innovative Medicine, Biobased Industries, ECSEL, Eurostars og Ambient Assisted Living.

AAU finder, at beskrivelsen af AAL-programmet er dækkende for et kommende europæisk samarbejde. AAU anfører dog, at der på AAU imidlertid arbejdes bredere med aldring og de ældre, end hvad der er lagt op til i det nuværende udkast. AAU opfordrer til, at man forsøger at inddrage en bredere vifte af forhold vedr. boligforhold, indretning med videre.

Aarhus Universitet (AU)

AU ønsker en styrkelse af universiteternes rolle og fremhæver, at samarbejdet primært er sket på industriens præmisser. AU finder, at det vigtige forskningsmæssige input fra universiteterne tilsiger, at universiteterne i højere grad får lov til at spille en aktiv rolle i tilrettelæggelsen og implementeringen af partnerskaberne. AU ønsker ydermere en simplificering af reglerne for partnerskaberne. AU finder, at reglerne for de tidligere partnerskaber var for komplicerede, hvilket har hindret en effektiv implementering af partnerskaberne. AU ønsker, at reglerne for partnerskaberne harmoniseres med reglerne for Horizon 2020 generelt, samt at partnerskaberne får et stærkere juridisk fundament, således at de i højere grad bliver operationelle.

Ministeriet for Forskning,
Innovation og Videregående
Uddannelser

AU anfører, at mange af de danske universiteter har igangværende forskning inden for området, og at fortsat dansk deltagelse i dette program yderligere vil kunne styrke denne forskning. AU ønsker ydermere et bredere fokus på IKT inden for AAL II.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

I efteråret 2012 tilkendegav 16 af programmets 23 deltagerlande overfor Kommissionen, at de støtter en fortsættelse af programmet efter afslutningen af FP7.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Danmark er generel fortaler for koordinering af medlemslandenes forskningsmidler. Danmark støtter derfor også generelt artikel 185-initiativerne, hvor medlemslandenes forskningsmidler koordineres inden for strategiske områder. Dette gælder også for AAL.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.